

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
esitatud 4. aprillil 2019¹

Kohtuasi C-686/17

Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV
versus
Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus))

Eelotsusetaotlus – Ühine turukorraldus – Puu- ja köögiviljad – Kultuurseened – Turustusnormid – Päritoluriigi tähis – Mõiste „päritoluriik“ – Korjeriik – Määrus (EÜ) nr 1234/2007 – Artikli 113a lõige 1 – Määrus (EL) nr 1308/2013 – Artikli 76 lõige 1 – Kauba mittesooduspäritoluga seonduvad mõisted – Määrus (EÜ) nr 2913/92 – Artikli 23 lõiked 1 ja 2 – Määrus (EÜ) nr 952/2013 – Artikli 60 lõige 1 – Delegeeritud määrus (EL) 2015/2446 – Artikli 31 punkt b – Teises liikmesriigis toimuvad tootmisetapid – Toidu märgistamine – Eksitava märgistuse keeld – Direktiiv 2000/13/EÜ – Artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt i – Määrus (EL) nr 1169/2011 – Artikli 7 lõike 1 punkt a – Artikli 1 lõige 4 – Artikli 2 lõige 3 – Selgitavad märked

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsusetaotlusega esitab Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) neli küsimust mitme liidu õigusnormi tõlgendamise kohta, mis käsitlevad tarbijale värskest müümiseks mõeldud puu- ja köögivilja päritoluriiki.
2. Taotlus on esitatud kassatsioonimenetluse raames, milles vaidluse poolteks on Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV (kõlvatu konkurentsi vastase võitluse assotsiatsioon, edaspidi „Zentrale“) ja Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH (edaspidi „Prime Champ“) seoses hagiga, milles nõutakse, et viimati nimetatud äriühing lõpetaks Saksamaal korjatud kultuurseente turustamise märgistusega „Päritolu: Saksamaa“.
3. Zentrale on seisukohal, et see, kuidas Prime Champ seda märgistust kasutab, lisamata selgitavaid märkeid, on eksitav direktiivi 2000/13/EÜ² artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i ja määruse (EL) nr 1169/2011³ artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses, millega on keelatud tarbijaid eksitada toidualase teabe osas, kui olulised kultuurseente tootmise ja kasvatamise etapid ei toimu Saksamaal.

¹ Algeel: prantsuse.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiiv toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 2000, L 109, lk 29; ELT eriväljaanne 15/05, lk 75; parandus ELT 2006, L 228, lk 27).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT 2011, L 304, lk 18).

4. Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsuse küsimustega sisuliselt teada, kas ettevõtjale saab eespool nimetatud tarbijate eksitamise keelu alusel ette heita, et ta on märkinud toidu päritoluriigi tähise ilma selgitavate märgeteta, arvestades asjaolu, et selle toidu olulised tootmisetapid toimuvad teistes liikmesriikides, ja isegi kui liidu õiguse märgistamist käsitlevate erinormide alusel ei ole ettevõtja kohustatud niisugust teavet andma. Minu arvates see nii ei ole.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Põllumajandusalased õigusnormid

a) Määrus nr 1234/2007

5. Määruse (EÜ) nr 1234/2007⁴ artikli 113a lõikes 1 on ette nähtud:

„Puu- ja köögiviljasektori tooteid, mis on mõeldud tarbijale värskest müümiseks, võib turustada üksnes siis, kui need on veatu ja standardse turustuskvaliteediga ning kui on näidatud nende päritoluriik.“

b) Määrus nr 1308/2013

6. Määrus nr 1234/2007 asendati määrusega (EL) nr 1308/2013⁵. Selle määruse käesolevas asjas asjasse puutuvad sätted on kohaldatavad alates 1. jaanuarist 2014⁶. Määruse artikli 76 lõige 1 kordab sisuliselt määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõiget 1.

2. Tollieeskirjad

a) Määrus nr 2913/92

7. Määruse (EMÜ) nr 2913/92⁷ (edaspidi „ühenduse tolliseadustik“) artiklis 23 on sätestatud:

„1. Täielikult ühes riigis saadud või toodetud kaupa käsitatakse sellest riigist pärinevana.

2. Täielikult ühes riigis saadud või toodetud kauba all mõeldakse:

[...]

b) seal koristatud taimekasvatussaadused;

[...]“.

4 Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määrus, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT 2007, L 299, lk 1), mida on muudetud nõukogu 14. aprilli 2008. aasta määrusega nr 361/2008 (ELT 2008, L 121, lk 1) (edaspidi „määrus nr 1234/2007“).

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671; parandus ELT 2016, L 229, lk 7).

6 Vt määruse nr 1308/2013 artikli 232 lõige 1.

7 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määrus, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307).

b) Määrus nr 952/2013

8. Ühenduse tolliseadustik asendati määrusega (EL) nr 952/2013⁸ (edaspidi „liidu tolliseadustik“). Käesoleval juhul asjasse puutuvad selle määruse sätted on kohaldatavad alates 1. juunist 2016⁹.

9. Liidu tolliseadustiku 2. peatüki pealkiri on „Kauba päritolu“. Selle peatüki 1. jao pealkiri on „Mittesooduspäritolu“. Artiklis 59, milles on kindlaks määratud selle 1. jao kohaldamisala, on ette nähtud:

„Artiklites 60 ja 61 nähakse ette reeglid kauba mittesooduspäritolu määramiseks, eesmärgiga kohaldada:

[...]

c) muid kauba päritoluga seonduvaid liidu meetmeid“.

10. Selle artiklis 60 „Päritolu määramine“ on sisuliselt korratud ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõiget 1.

c) Delegeeritud määrus 2015/2446

11. Määrust (EL) 2015/2446¹⁰ kohaldatakse alates 1. maist 2016¹¹. Selle artikli 31 punkt b kordab sisuliselt ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõike 2 punkti b.

3. Tarbijakaitseõigusnormid

a) Direktiiv 2000/13

12. Direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i on sätestatud, et märgistus ja selle meetodid ei tohi olla ostjat olulisel määral eksitavad, eelkõige seoses toidu päritoluga.

b) Määrus nr 1169/2011

13. Direktiiv 2000/13 asendati määrusega nr 1169/2011, mis on kohaldatav alates 13. detsembrist 2014¹².

14. Selle määruse artikli 1 lõikes 4 on ette nähtud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse, ilma et see piiraks teatava toidu suhtes liidu erisätetega ette nähtud märgistamisalaste nõuete kohaldamist.“

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (ELT 2013, L 269, lk 1).

⁹ Vt liidu tolliseadustiku artikli 286 lõige 2 ja artikli 288 lõige 2.

¹⁰ Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega (ELT 2015, L 343, lk 1).

¹¹ Vt delegeeritud määruse 2015/2446 artikkel 256.

¹² Vt määruse nr 1169/2011 artikkel 55.

15. Selle määruse artikli 2 lõikes 3 on ette nähtud:

„Käesoleva määruse mõistes osutab toidu päritoluriik toidu päritolule vastavalt päritolu määratlusele [ühenduse tolliseadustiku] artiklites 23 kuni 26.“¹³

16. Sama määruse artikli 7 lõike 1 punkt a, millega võetakse sisuliselt üle direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i sisu, on sõnastatud järgmiselt:

„Toidualane teave ei tohi olla eksitav, eelkõige:

a) toidu selliste iseloomulike tunnuste osas nagu toidu olemus, määratletus, omadused, koostis, kogus, säilivus, päritoluriik või lähtekoht, valmistamis- või tootmismeetod;“.

B. Saksa õigus

17. 2013. aastal oli vastavalt toiduaineid, tarbekaupu ja loomasööta käsitleva seadustiku (Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch, edaspidi „LFGB“) § 11 lõike 1 esimesele lausele ja teise lause punktile 1 keelatud toiduainete turule laskmine ja nende reklaamimine eksitava nimetuse, märgistuse või esitlusega, eelkõige eksitava teabe esitamine nende päritolu kohta. Selle sätte eesmärk oli direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i ülevõtmine.

18. LFGB § 11 lõike 1 punkti 1 kehtiva redaktsiooniga on määruse nr 1169/2011 artikli 8 lõike 1 alusel vastutaval toidukäitlejal või importijal keelatud lasta turule sellise teabega märgistatud toitu või seda reklaamida, mis ei vasta määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõikes 1 koostoimes selle artikli lõikega 4 sätestatud nõuetele.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

19. Prime Champ toodab ja turustab kultuurseeni märgistusega „Päritoluriik: Saksamaa“.

20. Seente tootmise protsess koosneb mitmest etapist. Kõigepealt segatakse komposti koostisained kokku ja lastakse seista seitse kuni 11 päeva Belgias ja Madalmaades. Teine valmistamisetapp on pastöriseerimine ja komposti valmistamine, mis kestab viis kuni kuus päeva Madalmaades. Kolmas valmistamisetapp on komposti inokuleerimine 15 päeva jooksul mütseeliga (seeneeosed). Neljandas etapis algatatakse Madalmaades viljakehade moodustumine turba- ja lubjakihil kasvatuskastides, kusjuures seemed võivad 10 kuni 11 päeva jooksul kasvada kuni 3 mm pikkuseks. Umbes 15 päeva pärast transporditakse kasvatuskastid Saksamaale, kus tehakse Prime Champi ettevõttes ühe kuni viie päeva pärast esimene korje ja umbes 10 kuni 15 päeva pärast teine korje.

21. Zentrale on seisukohal, et tähis „Päritolu: Saksamaa“ ilma täiendavate märgeteta nende seente märgistusel on eksitav, sest olulised tootmis- ja kasvatusetapid ja täpsemalt tootmistsükkel enne saagi koristamist ei toimu Saksamaal ja kuna kompost koos seentega transporditakse Saksamaale alles kolm päeva või vähem aega enne esimest korjet.

22. Kui Zentrale oli saatnud Prime Champile 2013. aasta detsembris märgukirja, pöördus ta Landgericht Ulmi (Ulmi esimese astme kohus, Saksamaa) poole nõudega, et Prime Champile antaks teatavate sunnivahendite ähvardusel korraldus lõpetada kultuurseente müügiks pakkumine ja/või kaubanduses kasutamine ja/või reklaamimine tähisega „Päritolu: Saksamaa“.

¹³ Liidu tolliseadustiku artikli 286 lõikest 3 nähtub, et viiteid ühenduse tolliseadustikule loetakse viideteks liidu tolliseadustikule. Alates 1. maist 2016 tuleb seega määruse nr 1169/2011 artikli 2 lõikes 3 nimetatud viitamist ühenduse tolliseadustiku artiklitele 23–26 mõista viitena liidu tolliseadustiku artiklile 60 koostoimes delegeeritud määruse 2015/2446 artiklitega 31–36, milles on artikli 60 sisu täpsustatud.

23. See kohus jättis Zentrale nõude rahuldamata, kes esitas seejärel nimetatud otsuse peale apellatsioonkaebuse.

24. Oberlandesgericht Stuttgart (liidumaa kõrgeim üldkohus Stuttgartis, Saksamaa) jättis apellatsioonkaebuse rahuldamata. See kohus otsustas, et tähis „Päritolu: Saksamaa“ on küll eksitav, sest asjaomane avalikkus võib sellest järeldada, et nii saagi koristamine kui ka kogu tootmisprotsess toimub Saksamaal, kuid liidu õigusega on Prime Champ siiski kohustatud vaidlustatud päritolumaa tähise tootele panema. Nimelt tuleb määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõike 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõike 1 alusel märkida taimsete toodete päritoluriigiks saagikoristusriik ja seepärast ei saa selle märkimist Prime Champile kõlvatu konkurentsi alaste õigusnormide alusel ette heita.

25. Zentrale esitas selle otsuse peale kassatsioonkaebuse Bundesgerichtshofile (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus).

26. See kohus täpsustab, et kuna põhikohtuasja hageja põhjendab oma ettekirjutust taotlevat hagi õigusrikkumise kordumise ohuga, siis oleks kassatsioonkaebus põhjendatud üksnes juhul, kui kostjale etteheidetav tegevus oli ebaseaduslik nii vaidlusaluste asjaolude asetleidmise ajal, s.o 2013. aastal, kui ka kassatsioonimenetluses otsuse tegemise hetkel.

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kassatsioonkaebuse võib rahuldada, kui päritoluriigi tähis, mida kasutab Prime Champ, on vastuolus direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i – mis on üle võetud 2013. aastal kehtinud redaktsioonis LFGB § 11 lõike 1 esimese lause ja teise lause punktiga 1 – ja määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punktis a – koostoimes kehtivas redaktsioonis LFGB § 11 lõike 1 punktiga 1 – sätestatud eksitamiskeeluga, sõltumata sellest, et see tähis on põllumajandusturgude ühise korralduse õigusnormidest, nimelt määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikest 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikest 1 tulenevalt kohustuslik.¹⁴

28. Nendel asjaoludel otsustas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) 21. septembri 2017. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. detsembril 2017, menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas selleks, et määratleda mõistet „päritoluriik“ vastavalt [määruse nr 1234/2007] artikli 113a lõikele 1 ja [määruse nr 1308/2013] artikli 76 lõikele 1, tuleb lähtuda selle mõiste määratlusest [ühenduse] tolliseadustiku artiklis 23 ja sellele järgnevatel artiklites ning liidu tolliseadustiku artiklis 60?
2. Kas kulturseened, mis on korjatud liikmesriigi territooriumil, loetakse vastavalt [ühenduse tolliseadustiku] artiklile 23 ja [liidu tolliseadustiku] artikli 60 lõikele 1 kõnealuselt territooriumilt pärinevaks kaubaks, kui tähtsad tootmisetapid toimuvad Euroopa Liidu muudes liikmesriikides ja kulturseened on Saksamaale toodud alles kolm päeva või vähem kui kolm päeva enne esimest korjet?
3. Kas tarbija eksitamise keeldu, mis on sätestatud [direktiivi 2000/13] artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i ja [määruse nr 1169/2011] artikli 7 lõike 1 punktis a, tuleb kohaldada päritolutähise suhtes, mis on ette nähtud vastavalt [määruse nr 1234/2007] artikli 113a lõikele 1 ja [määruse nr 1308/2013] artikli 76 lõikele 1?

¹⁴ Selle kohta täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et juhul, kui Prime Champ on kõnealuseid sätteid rikkunud, tuleneb sellest, et ta on kasutanud ebaausat kaubandustava kõlvatu konkurentsi tõkestamise seaduse (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, edaspidi „UWG“), täpselt 2013. aastal kehtinud UWG redaktsiooni tähenduses selle seaduse § 3 ja § 4 punkti 11 koostoimes ja hetkel kehtiva UWG redaktsiooni § 3a. Nende sätetega oli ette nähtud, et isik, kes rikub eelkõige turuosaliste huvides turul tegutsemist reguleerivat õigusnormi, tegutseb konkrentsis ebaausalt. UWG-ga on üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT 2005, L 149, lk 22).

4. Kas [määruse nr 1234/2007] artikli 113a lõikega 1 ja [määruse nr 1308/2013] artikli 76 lõikega 1 ette nähtud päritolutähisele võib lisada selgitavaid märkeid, et vältida tarbija eksitamist, mis on vastavalt [direktiivi 2000/13] artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktile i ja [määruse nr 1169/2011] artikli 7 lõike 1 punktile a keelatud?“

29. Euroopa Kohtule on kirjalikud seisukohad esitanud Zentrale, Prime Champ, Saksamaa, Prantsuse ja Itaalia valitsus ning Euroopa Komisjon. Samad menetlusosalised, v.a Prantsuse ja Itaalia valitsus, olid esindatud kohtuistungil, mis toimus 23. jaanuaril 2019.

IV. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

30. Nelja eelotsuse küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul selgitada seost ELi õigusnormide vahel, mis käsitlevad tarbijale värskelt müümiseks mõeldud puu- ja köögivilja päritoluriiki ja mis on ette nähtud kolmes eri valdkonnas: põllumajandusalased õigusnormid, tollieeskirjad ja tarbijakaitse eeskirjad.

31. Täpsemalt on need liidu õiguse reeglid esiteks puu- ja köögivilja turustamiseks päritoluriigi märkimine, mis on kehtestatud määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikega 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikega 1; teiseks kauba mittesooduspäritolu määratlused, mis on sätestatud ühenduse tolliseadustiku artiklites 23–26 ja liidu tolliseadustiku artiklis 60 koostoimes delegeeritud määruse 2015/2446 artiklitega 31–36, ja kolmandaks direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i ja määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punktis a sätestatud tarbijate päritoluriigi osas eksitamise keeld.

32. Oma esimese ja teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, milline suhe on värskel puu- ja köögivilja turustamiseks põllumajandusalaste õigusnormidega ette nähtud päritoluriigi märkimise ja tolliseadustikega¹⁵ ette nähtud kauba mittesooduspäritolu määratluste vahel, selleks et sisuliselt teada saada, kas Prime Champ on põhikohtuasjas kohustatud märkima kultuurseente päritoluriigiks Saksamaa (B osa).

33. Isegi kui see on nii, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma kolmanda ja neljanda küsimusega teada, kas päritoluriigi tähis, mida Prime Champ kasutab ilma selgitavate märgeteta selle kohta, et nende kultuurseente tootmise olulised etapid toimuvad teistes liikmesriikides, ei ole siiski vastuolus tarbijakaitse eeskirjades ette nähtud tarbijate eksitamise keeluga (C osa)¹⁶.

34. Arvestades asjaolu, et kassatsioonkaebus võib eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul olla põhjendatud vaid juhul, kui Prime Champile ette heidetav tegevus oli liidu õiguse alusel ebaseaduslik nii asjaolude toimumise ajal, s.o 2013. aastal, kui ka kassatsioonimenetluses otsuse tegemise ajal¹⁷, tuleb esitatud küsimusi analüüsida nii 2013. aastal kehtinud kui ka praegu kehtivate õigusnormide alusel.

15 Koos nii ühenduse tolliseadustik kui ka liidu tolliseadustik koostoimes delegeeritud määrusega 2015/2446.

16 Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 27.

17 Vt käesoleva ettepaneku punkt 26.

B. Põllumajandusalastes õigusnormides osutatud mõiste „päritoluriik“ ja tolliseadustikes ette nähtud kauba mittesooduspäritolu määratluste vaheline suhe (esimene ja teine eelotsuse küsimus)

35. Määrustes nr 1234/2007 ja nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus, on sätestatud põllumajandustoodete turustamise normid. Määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikes 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikes 1 on tarbijale värskelt müümiseks mõeldud puu- ja köögivilja turustamise kohta ette nähtud, et neid tooteid võib turustada ainult siis, kui on märgitud nende päritoluriik.

36. Määrus nr 1234/2007 ega määrus nr 1308/2013 ei sisalda mõiste „päritoluriik“ määratlust nende direktiivide tähenduses. Niisugust määratlust ei ole ka rakendusmääruses (EL) nr 543/2011¹⁸.

37. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimese küsimusega teada, kas puu- ja köögivilja „päritoluriigi“ määramiseks määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõike 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõike 1 tähenduses tuleks lähtuda tolliseadustikes kauba mittesooduspäritolu kohta sätestatud mõistetest (1. jaotis). Sel juhul soovib see kohus oma teise küsimusega teada, kas kultuurseente saagi koristamise riik on nende määratluste alusel seente päritoluriik, kui olulised tootmisetapid toimuvad teistes liikmesriikides (2. jaotis).

1. Tolliseadustikes kauba mittesooduspäritolu kohta sätestatud määratluste kohaldatavus põllumajandusalastes õigusnormides osutatud mõiste „päritoluriik“ määramiseks (esimene eelotsuse küsimus)

38. Kõigepealt märgin, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et liidu õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks tuleb sellele tõlgenduse andmisel normi sõnastusele lisaks arvesse võtta ka konteksti ja selle õigusakti eesmärgi, millesse norm kuulub¹⁹.

39. Sellest järeldub, et määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikes 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikes 1 osutatud mõiste „päritoluriik“ tõlgendamisel tuleb arvesse võtta nende sätete ja nende määruste mõtet ja eesmärki, millesse need sätted kuuluvad. Nagu Zentrale märgib, ei viita need sätted mõiste „päritoluriik“ puhul tolliseadustikele.

40. Samas tuleb tõdeda, et niisugune viide on ette nähtud tolliseadustikes.

41. Liidu tolliseadustiku artikli 59 punktis c on nimelt sätestatud, et liidu tolliseadustiku artiklis 60 kauba mittesooduspäritolu määramiseks ette nähtud eeskirjad on kohaldatavad ka muude kauba päritoluga seotud liidu meetmete suhtes.

42. Leian samamoodi nagu komisjon, et määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõiget 1 tuleb lugeda selliseks meetmeks. Märgin selle kohta, et see artikli 76 lõige 1 on liidu õiguse säte, mis käsitleb kauba päritolu, mis on ainus liidu tolliseadustiku artikli 59 punktis c nõutav tingimus selleks, et see säte oleks kohaldatav.

¹⁸ Komisjoni 7. juuni 2011. aasta rakendusmäärus, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga (ELT 2011, L 157, lk 1), kohaldatav alates 22. juunist 2011.

¹⁹ Vt näiteks 17. oktoobri 1995. aasta kohtuotsus Leifer jt (C-83/94, EU:C:1995:329, punkt 22); 7. juuni 2005. aasta kohtuotsus VEMW jt (C-17/03, EU:C:2005:362, punkt 41) ja 15. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Fundación Gala-Salvador Dalí ja VEGAP (C-518/08, EU:C:2010:191, punkt 25).

43. Seda argumenti kinnitab asjaolu, et määruses nr 1169/2011, mille eesmärk on tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse toidualase teabe valdkonnas²⁰, on artikli 2 lõikes 3 viidatud selle määruse tähenduses kauba päritoluriigi märkimise osas tolliseadustikes ette nähtud kauba mittesooduspäritolu määratlustele. Selle määruse põhjendusest 33 nähtub, et seadusandja antud viide on põhjendatud asjaoluga, et need määratlused on „toidukäitlejatele [...] hästi teada“.

44. Nagu märgivad Prime Champ, Prantsuse valitsus ja komisjon, on asjaolu, et seadusandja on määruses nr 1169/2011, mille eesmärk on tarbijaid kaitsta, teinud otsuse viidata nendele tolliseadustikest tulenevatele määratlustele, selge märk, et niisugune viide on kohaldatav ka määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõike 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõike 1 suhtes, millel on sarnane tarbijakaitse eesmärk²¹.

45. Ühenduse tolliseadustiku kohta märgin, et selles ei ole sätet, mis vastaks liidu tolliseadustiku artikli 59 punktile c. Leian siiski, et ühenduse tolliseadustik sisaldab põhimõtet, mis vastab liidu tolliseadustiku sellele sättele. Nimelt nähtub liidu tolliseadustiku artikli 59 punkti c ettevalmistavatest materjalidest, et selle sättega *täpsustatakse*, et mittesooduspäritolu eeskirjad kuuluvad ka teiste, kauba päritolu käsitlevate liidu meetmete kohaldamisalasse, mis näitab minu arvates, et niisugune põhimõte oli ette nähtud ka ühenduse tolliseadustikuga²².

46. Eespool esitatut arvestades tuleb kohe tagasi lükata Zentrale argument, et asjaolu, et määrused nr 1234/2007 ja nr 1308/2013 ei viita mõiste „päritoluriik“ osas tolliseadustikele, välistab nendes määrustes ette nähtud määratluste kohaldatavuse.

47. Seepärast teen Euroopa Kohtule sarnaselt Prime Champi, Prantsuse ja Itaalia valitsuse²³ ning komisjoniga ettepaneku vastata esimesele eelotsuse küsimusele, et määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõiget 1 ja määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendes sätetes osutatud mõiste „päritoluriik“ määratlemiseks tuleb lähtuda kauba mittesooduspäritolu määratlustest, mis on sätestatud vastavalt ühenduse tolliseadustiku artiklites 23–26 ja liidu tolliseadustiku artiklis 60 koostoimes delegeeritud määruse 2015/2446 artiklitega 31–36.

2. Tolliseadustikes kauba mittesooduspäritolu kohta sätestatud määratluste kohaldamine kultuurseente päritoluriigi kindlaks määramiseks põllumajanduslaste õigusnormide tähenduses (teine eelotsuse küsimus)

48. Olen samamoodi nagu Prime Champ, Prantsuse ja Itaalia valitsus ning komisjon seisukohal, et tolliseadustikes kauba mittesooduspäritolu kohta ette nähtud määratluste alusel on kulturseente päritoluriik riik, kus seeni korjatakse, isegi kui olulised tootmisetapid toimuvad teistes liikmesriikides ja kulturseened on sellele territooriumile, kus neid korjatakse, transporditud alles kolm päeva või vähem aega enne esimest korjet.

20 Vt määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõige 1.

21 See tuleneb määruse nr 1234/2007 põhjendusest 49, mille kohaselt võib põllumajandustoodete turustamisstandardite kohaldamine tootjate, kauplejate ja tarbijate huvides kaasa aidata nende toodete majanduslike tootmis- ja turustustingimuste, samuti nende kvaliteedi parandamisele. Samasugune viide on määruse (EL) nr 1308/2013 põhjenduses 64 ja sama määruse põhjenduses 65 on lisaks märgitud, et sektori- või tootepõhiste turustamisstandardite kehtima jätmise on asjakohane, et võtta arvesse tarbijate ootusi ja aidata kaasa põllumajandustoodete tootmise ja turustamisega seotud majandustingimuste ning põllumajandustoodete kvaliteedi parandamisele.

22 Vt sellega seoses ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2005. aasta määrus (EÜ), millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (ajakohastatud tolliseadustik), lk 10 (KOM(2005) 608 (lõplik)).

23 Märgin, et Saksamaa valitsus vastas ainult kolmandale ja neljandale eelotsuse küsimusele.

49. Märgin kõigepealt, et tuleb lähtuda põhimõttest, et määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikes 1 ja põllumajandusturgude ühist korraldust käsitleva määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikes 1 osutatud termin „köögivilj“ hõlmab selliseid kultuurseeni, nagu on kõne all põhikohtuasjas²⁴.

50. Järgmiseks tuleneb esimesele eelotsuse küsimusele minu pakutud vastusest, et päritoluriik nende sätete tähenduses tuleb kindlaks määrata vastavalt määratlustele, mis on tolliseadustikes ette nähtud kauba mittedooduspäritolu kohta.

51. Selle kohta on ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõikes 1 ja liidu tolliseadustiku artikli 60 lõikes 1 ette nähtud, et kaup, mis on täielikult saadud ühes riigis või ühel territooriumil, loetakse kõnealusest riigist või kõnealusest territooriumilt pärinevaks kaubaks. Selleks sisaldavad ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõike 2 punktid a–j ja delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 31 punktid a–j loetelu eri kaupadest, mida loetakse täielikult pärinevaks samast riigist.

52. Taimsete toodete kohta tuleneb ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõike 2 punktist b, et kõnealused tooted on täielikult saadud või toodetud selles riigis, kus saaki koristatakse. Sama sätte on ette nähtud delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 31 punktis b. Teisisõnu tuleneb nendest sätetest, et taimseid tooteid loetakse pärinevaks riigist, kus neid saagiks koristatakse.

53. Sellega seoses rõhutavad komisjon ja ka Saksamaa valitsus põhikohtuasja ebatüüpilisust, juhtides tähelepanu sellele, et enamikul juhtudel on puu- ja köögivilja puhul saagikoristusriik juba nende viljade olemuse enda tõttu ka riik, kus toimuvad kõik saagikoristusele eelnevad tootmisetapid²⁵.

54. Sellega seoses täpsustas komisjon kohtuistungil, et kultuurseente „piiriülene“ tootmine on uus. Paistab, et 2015. aastal, kui delegeeritud määrus 2015/2446 koostati, ei olnud komisjon mõelnud sedalaadi tootmisviisi reguleerimisele. Kui komisjonilt küsiti kohtuistungil, miks sellist tootmist käsitlevaid eeskirju ei ole veel vastu võetud, selgitas komisjon, et seda tüüpi protsessi ei ole veel seadusandlikul tasandil piisavalt läbi mõeldud. Prime Champ omakorda selgitas samal kohtuistungil, et ta kasutab seda tootmisviisi alates 2012. aastast, ning et ta ei ole ainus, sest ka teised ettevõtjad toodavad sama protsessi järgi.

55. Minu arvates ei võimalda need kaalutlused siiski kõrvale kalduda ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõike 2 punkti b ja delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 31 punkti b sõnastusest, mis näevad selgelt ette, et taimsete toodete päritoluriik sõltub ainult kohast, kus nende saaki koristatakse. Nagu komisjon selgitab, tuleks nimetatud sätete alusel lähtuda põhimõttest, et seadusandja ei omista tähtsust sellele, kas saagikoristusele eelnevad tootmisetapid toimuvad ühes või mitmes teises liikmesriigis.

56. Seepärast tuleb tagasi lükata Zentrale argument, et ühenduse tolliseadustiku artiklite 23 ja 24 ja liidu tolliseadustiku samaväärsete sätete ülesehitusest tuleneb, et tolliseadustikes kauba mittedooduspäritolu kohta ette nähtud määratluste kohaldatavuse tingimuseks on, et kaup peab olema *täielikult* saadud ühest ja samast riigist.

24 Nimelt on põllumajandustoodete ühises turukorralduses määruse nr 1234/2007 artikli 1 punkti i ja määruse nr 1308/2013 artikli 1 lõike 2 punktiga i hõlmatud puu- ja köögiviljasektori tooted, mis on konkreetselt määratletud nende määruste I lisa IX osas. Nendes lisades on puu- ja köögiviljasektori puhul kombineeritud nomenklatuuri rubriigis ex 0709 kirjeldusena märgitud „Muu köögivilj, värsked või jahutatud“. Seal on kombineeritud nomenklatuuri I lisa 7. peatükis nimetatud koodiga 0709 51 „seened“.

25 Täpsemalt selgitab Saksamaa valitsus, et tema tootmisspetsialistide arvates on haruldane, et puu- või köögiviljakultuuri on võimalik ja soodne transportida, nii nagu seda on tehtud põhikohtuasjas; üldiselt on piiriülene tootmine võimatu või igal juhul ei ole see majanduslikult tasuv. Kui kultuurseened, mille transportimine osutub lihtsaks, kõrvale jätta, märkis Saksamaa valitsus, et sama tootmismeetodi järgi oleks mõeldav transportida veel ainult endiiviat. Komisjon tõi kohtuistungil analoogse olukorrana välja vesiaiaduse ja maitsetaimede kasvatuse. Kõnealuste toodete kohta selgitas komisjon, et neid võib tarbijale müüa koos substraadiga ja seega ilma, et enne turustamist tegelikku saagi koristamist isegi toimuks.

57. Konkreetselt ühenduse tolliseadustiku artikkel 24 alusel ja liidu tolliseadustiku artiklis 60 ette nähtud samaväärne säte koostoimes delegeeritud määruse 2015/2446 artikliga 32 ei saa anda vastupidist tulemust. Nimelt ei ole õigusnormid, mis käsitlevad niisuguste kaupade päritolu, mille tootmine hõlmab mitut riiki või territooriumi, kohaldatavad värsketele köögiviljadele, nagu on kõne all põhikohtuasjas²⁶.

58. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata teisele eelotsuse küsimusele, et määruse nr 1234/2007 artikli 23 lõiget 1 ja lõike 2 punkti b ning liidu tolliseadustiku artikli 60 lõiget 1 koostoimes määruse 2015/2446 artikli 31 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kulturseente päritoluriik on nende sätete tähenduses riik, kus seeni korjatakse, sõltumata asjaolust, et olulised tootmisetapid toimuvad teistes ELi liikmesriikides ja et kulturseened transporditakse saagikoristuse territooriumile alles kolm päeva või vähem kui kolm päeva enne esimest korjet.

C. Seos tarbijakaitse eeskirjades ette nähtud eksitamiskeelu ja põllumajandusalaste õigusaktidega kehtestatud päritoluriigi märkimise nõude vahel (kolmas ja neljas eelotsuse küsimus)

1. Sissejuhatavad märkused

59. Tuletan meelde, et oma kolmanda ja neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas päritoluriigi tähis, mida kasutab Prime Champ, ilma selgitavate märgetat tootmiskoha kohta, on vastuolus tarbijate eksitamise keeluga, mis on sätestatud direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunktis i ja määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punktis a.

60. Sellega seoses ilmneb eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud esiteks küsimus, kas põllumajandusalaste õigusnormidega kehtestatud päritoluriigi märkimise kohustust tuleb käsitada erinormina (*lex specialis*) eksitamiskeelu suhtes, nii et viimane ei oleks päritoluriigi kindlaksmääramiseks kohaldatav (kolmas eelotsuse küsimus). Kui Euroopa Kohus vastab sellele küsimusele nii, et põllumajandusalaste õigusnormidega kehtestatud päritoluriigi märkimise kohustus kehtib paralleelselt tarbijate eksitamise keeluga, siis küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas võib lisada selgitavaid märkeid, et vältida tarbija eksitamist eespool viidatud sätete tähenduses (neljas küsimus)²⁷.

61. Viimane küsimus ei ole selliselt esitatuna minu arvates siiski määrav, selleks et teada saada, kas päritoluriigi tähis, mida kasutab Prime Champ ilma selgitavate märgetat, on tarbija eksitamise keeluga vastuolus. See oleks kindlasti vastuolus, kui põllumajandusalased õigusnormid reguleeriksid puu- ja köögivilja päritoluriiki ammendavalt²⁸. Minu arvates see aga nii ei ole.

62. Nimelt ei takista põllumajandusalastes õigusnormides miski ettevõtjal lisada päritoluriigi tähisele selgitavaid märkeid, tingimusel et need iseenesest ei ole tarbijaid eksitavad. Siinkohal tuleks meelde tuletada, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 11 lõikes 1 sätestatud põhiõiguse väljendusvabaduse, mis kaitseks ka nn kommertsteadaandeid, igasugune piiramine peab vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 olema ette nähtud seadusega.

26 Täpsemalt tuleneb puu- ja köögivilja kohta delegeeritud määruse 2015/2446 artiklist 32, koostoimes selle määruse lisa 22-01 20. peatükiga, millele on selle määruse artiklis 32 viidatud, et need tooted kuuluvad kõnealuste sätete kohaldamisalasse, kuna tegu on taimsete toodete seguga, näiteks puuviljamahl. Isegi kui ühenduse tolliseadustikus niisugust sätet ei ole, siis – kuna ei ole sätestatud teisiti – tuleb minu arvates mõista selle seadustiku artiklit 24 samamoodi.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob näiteks märke tootmisetappide kohta, mis toimuvad teistes liikmesriikides.

28 Käesolevas asjas järelduks sellest, et päritoluriigi tähis, mida kasutab Prime Champ ilma muude märgetat, on tarbija eksitamise keelu seisukohast õiguspärane, arvestades, et Prime Champ ei saaks mingil juhul lisada sellele tähisele selgitavaid märkeid.

63. Neid kaalutlusi arvestades tuleb neljandat eelotsuse küsimust mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas niisuguste selgitavate märgete *märkimata jätmine* on eksitav direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i ja määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses²⁹.

64. Selleks et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal tema menetluses olevat vaidlust lahendada, piisab minu arvates sellest, kui Euroopa Kohus vastab ainult sellele neljandale küsimusele. Nimelt, isegi kui oletada, et määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkt a ja direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkt i on kohaldatavad, leian, nagu ma allpool selgitan, et päritoluriigi tähisele selgitavate märgete lisamata jätmine, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei ole igal juhul nende sätete tähenduses eksitav³⁰.

65. Seepärast selgitan ma ettepaneku ülejäänud osas ainult lühidalt põhjuseid, miks ma tõsiselt kahtlen nende õigusnormide kohaldatavuses niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas (2. jaotis), enne neljandale küsimusele vastamist (3. jaotis).

2. Määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i kohaldatavus

66. Olen samamoodi nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et tuleb vastata küsimusele, kas päritoluriigi märkimise kohustust, mis on kehtestatud põllumajandusalaste õigusnormidega, tuleb pidada määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõike 4 seisukohast erinormiks eksitamiskeelu suhtes. Selles artiklis, mis reguleerib nimetatud määruse kohaldamist, on märgitud, et seda määrust „kohaldatakse, ilma et see piiraks teatava toidu suhtes liidu erisätetega ette nähtud märgistamisalaste nõuete kohaldamist“³¹.

67. Arvestades määruse nr 1169/2011 põhjendust 8, milles on sätestatud, et „[ü]ldiseid märgistusnõudeid täiendavad mitmed sätted, mida kohaldatakse [...] teatavat liiki toidu suhtes [...]“, näib mulle, et selle määruse artikli 1 lõiget 4 tuleb mõista nii, et seda määrust kohaldatakse põhimõtteliselt paralleelselt teatud toidu suhtes kohaldatavate erinormidega.

68. Seda eeldust tuleb siiski teatud määral piirata.

29 Tuletan sellega seose meelde, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada (vt näiteks 29. novembri 2018. aasta kohtuotsus *baumgarten sports & more*, C-548/17, EU:C:2018:970, punkt 22).

30 Tuletan meelde, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on põhikohtuasjas kassatsioonkaebus põhjendatud üksnes juhul, kui tegevus, mida *Prime Champile* ette heidetakse, on õigusvastane nii direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i kui ka määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a alusel. Seega piisaks põhimõtteliselt Euroopa Kohtu vastusest neljandale eelotsuse küsimusele ainult määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a raames selleks, et anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks tal tema menetluses oleva kohtuvaidluse lahendada.

31 Märgin, et määruse nr 1308/13 artikkel 73 sisaldab samamoodi reeglit turustusnormide kohaldamisala kohta. Selles sättes on täpsemalt ette nähtud, et turustusnorme kohaldatakse, „ilma et see piiraks põllumajandustoodete suhtes kohaldatavaid sätteid [...]“. Arvestades, et määrus nr 1169/2011 kohaldatakse ainult selles määruses ette nähtud ulatuses, ei ole määruse nr 1308/13 artikkel 73 siiski asjakohane selleks, et teha kindlaks määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a kohaldatavus.

69. Sellega seoses väitis komisjon kohtuistungil sisuliselt, et määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõike 4 grammatilise, teleoloogilise ja kontekstipõhise tõlgendamise kohaselt tuleb sõnu „ilma et see piiraks“ mõista nii, et määrust nr 1169/2011 kohaldatakse paralleelselt teatava toidu suhtes kohaldatavate erinormidega, kui need ei ole *vastuolus* määruse nr 1169/2011 sätetega. Nagu ma komisjoni argumentid aru saan, esineb selline vastuolu ainult niivõrd, kuivõrd erisätete kohaldamine *takistab* paralleelselt määruse nr 1169/2011 kohaldamist. Käesoleval juhul leiab komisjon, et niisugust vastuolu ei ole, kuna tähist „Päritolu: Saksamaa“ võiks kasutada ka koos täiendavate märgetega³².

70. Vastupidi komisjoni seisukohtadele leian ma, et saab veenvate argumentidega põhjendada seisukohta, et määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõige 4 ei piirdu ainult olukordadega, kus esineb tõeline *vastuolu* komisjoni väidetud tähenduses.

71. Nimelt tähendab asjaolu, et määrust nr 1169/2011 kohaldatakse, ilma et see piiraks märgistamise erinormide kohaldamist, et see määrus ei saa niisuguste erinormide kohaldamist takistada. Seega väljendab määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõige 4 minu arvates sisuliselt *lex specialis*'e põhimõtet.

72. Selle põhimõtte alusel näib mulle, et määruse nr 1169/2011 paralleelne kohaldamine on välistatud ka juhul, kui selle tulemusel kaotaks märgistamist käsitlev erinorm oma kasuliku mõju.

73. Nii oleks see minu arvates juhul, kui määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkt a oleks niisugusele olukorrale nagu põhikohtuasjas kohaldatav. Määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõige 1 on tõepoolest märgistamise erinorm määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõike 4 tähenduses³³, ja nagu ma käesoleva ettepaneku 3. jaotises, eriti punktides 82 ja 83 selgitan, leian ma, et seadusandja on määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõikes 1 selgelt kindlaks määranud, et värske puu- ja köögivilja päritoluriik on nende saagikoristusriik.

74. Seevastu juhul, kui määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tuleks kohaldada nii, et määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõike 1 alusel antud päritoluriigi tähis võib olla selle esimese õigusnormi tähenduses eksitav, kaotaks määruse nr 1308/2013 artikli 76 lõige 1 minu arvates seetõttu oma kasuliku mõju.

75. Direktiivi 2000/13 kohta märgin, et selles direktiivis ei ole määruse nr 1169/2011 artikli 1 lõikega 4 samaväärset sätet. Olen siiski seisukohal, et selles artiklis ette nähtud põhimõttele vastav põhimõte on kohaldatav ka direktiivile 2000/13. Miski määruse nr 1169/2011 ettevalmistavates materjalides ei viita nimelt, et selle määruse eesmärk on direktiivi selles punktis muuta, ja seega tuleb selle määruse artikli 1 lõiget 4 mõista direktiivi 2000/13 alusel juba kohaldatava *lex specialis*'e põhimõtte kodifitseerimisena. Teisisõnu leian, et direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i kohta võib esitada samasugused kaalutlused, nagu on eespool esitatud määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõiget 1 silmas pidades määruse nr 1169/2011 kohta.

32 Seega näib mulle, et komisjon tugineb tegelikult samasugusele tõlgendusele nagu direktiivi 2005/29 artikli 3 lõike 4 tõlgendus, mis näeb ette, et „kui selle direktiivi sätted on vastuolus ebaasuste kaubandustavade konkreetseid aspekte reguleerivate muude liidu eeskirjadega, siis on viimati nimetatud eeskirjad ülimuslikud ning neid kohaldatakse kõnealuste konkreetsete aspektide suhtes“. Euroopa Kohus on leidnud, et selline vastuolu, nagu on osutatud direktiivi 2005/29 artikli 3 lõikes 4, esineb üksnes juhul, kui erieeskirjadega on ammendavalt ette nähtud, millist teavet tuleb kauba kohta tarbijatele anda, nii et muud teavet ei või lisada. Vt 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, punktid 34–36) ja 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Wind Tre ja Vodafone Italia (C-54/17 ja C-55/17, EU:C:2018:710, punktid 60 ja 61). Sellest seisukohast märgin, et kuna põllumajandusvaldkonna õigusnormides ei ole puu- ja köögiviljade päritoluriiki reguleeritud ammendavalt, ei teki käesoleval juhul küsimust „eksitava tegevusetuse“ keelu kohaldatavuses direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 tähenduses ega direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i ja määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses.

33 Määruses nr 1169/2011 on seega sätestatud üldiselt eeskirjad, mida kohaldatakse horisontaalselt kogu toidu suhtes, samas kui erieeskirjad, mida kohaldatakse vertikaalselt ainult teatava konkreetse toidu suhtes, on sätestatud kõnealuseid tooteid käsitlevates õigusnormides (vt selle kohta määruse põhjendus 12). Selle määruse põhjendusest 32 tuleneb, et turustusnormid puu- ja köögiviljatoodete suhtes on niisugused vertikaalsed eeskirjad.

3. Määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i kohaldamine

76. Määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punktiga a on keelatud päritoluriigi suhtes eksitav toidualane teave.

77. Arvan esiteks, et see keeld hõlmab eksitavat tegevusetust. Nimelt on väljend „toidualane teave“ selle määruse artikli 2 lõike 2 punktis a määratletud kui „toitu käsitlev teave, mis tehakse lõpptarbijale teatavaks märgistuse, muu lisamaterjali või muude vahenditega, sealhulgas kaasaegsete tehnoloogiliste vahenditega või verbaalse suhtlemisega“. Kuigi see mõiste ei puuduta formaalselt tegevusetust, tuleks lähtuda põhimõttest, et see hõlmab seda, kuna see võib tarbijat toidu päritoluriigi suhtes eksitada³⁴.

78. Seejärel, mis puutub mõistesse tarbija „eksitamine“ määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses, siis märgin, et nimetatud säte selle mõiste määratlust ei sisalda. Leian siiski, et selle määruse artikli 7 lõike 1 punktis a osutatud mõistet „eksitus“ tuleb, samamoodi nagu direktiivi 2005/29 artikli 7 lõikes 1 sätestatud mõistet „eksitav tegevusetus“, mõista nii, et see hõlmab olulist teavet, mida keskmine tarbija antud olukorras vajab teadliku tehinguotsuse tegemiseks ja mis seega paneb või tõenäoliselt paneb keskmise tarbija tegema tehinguotsust, mida ta muul juhul ei teeks.

79. Kuigi määruses nr 1169/2011 sellist määratlust ei ole, märgin, et ainult niisuguse olulise teabe, mida keskmine tarbija vajab, välja jätmise võib oma olemuselt ostjat eksitada. Nagu ma muide käesoleva ettepaneku joonealuses märkuses 34 selgitasin, on määruse nr 1169/2011 eesmärk sarnaselt direktiiviga 2005/29 tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse.

80. Lõpuks märgin, et määruse nr 1169/2011 artikli 2 lõige 3 näeb ette, et toidu päritoluriik selle määruse tähenduses lähtub kauba päritolust, nagu see on määratletud vastavalt kauba mittedooduspäritolu määratlustele, mis on ette nähtud tolliseadustikes.

81. Minu arvates ei saa selgitavate märgete väljajätmist päritoluriigi tähise puhul, mis on antud vastavalt tolliseadustikes ette nähtud määratlustele, nagu käesolevas asjas, pidada keskmise tarbija jaoks oluliseks teabeks, mis võib tarbijat päritoluriigi suhtes eksitada määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses.

82. Seadusandja on nimelt toidu päritoluriigi määruse nr 1169/2011 tähenduses selgelt ja täpselt kindlaks määranud viitega tolliseadustikele selle määruse artikli 2 lõikes 3³⁵. Taimsete toodete puhul on seadusandja täpsemalt kindlaks määranud, et nende toodete päritoluriik on nende saagikoristusriik. Selle valikuga on seadusandja samal ajal valinud *mitte* omistada tähtsust asjaolule, et selliste toodete tootmine võib põhimõtteliselt toimuda eri riikides. Tuletan siinkohal meelde, et seadusandja on selle reegli säilitanud isegi pärast kultuurseente „piiriülesest“ tootmismeetodist teada saamist.

83. Seega tuleb tõdeda, et määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punktist a, artikli 2 lõikest 3 ja tolliseadustikes ette nähtud kauba mittedooduspäritolu määratlustest koostoimes tuleneb, et niisugust teavet ei saa pidada keskmise tarbija jaoks oluliseks teabeks³⁶.

34 Vt selle kohta määruse nr 1169/2011 artikli 26 lõige 2 punkti a, mille kohaselt on päritoluriigi märkimine selle õigusakti alusel kohustuslik juhul, kui selle märkimata jätmise võib tarbijaid päritoluriigi määramisel eksitada. Pealegi hõlmab mõiste „eksitavad kaubandustavad“ direktiivi 2005/29 artikli 7 lõike 1 tähenduses eksitavat tegevusetust. Tuletan meelde, et selle direktiivi eesmärk on samamoodi nagu määrusel nr 1169/2011 tagada kõrgetasemeline tarbijakaitse.

35 Märgin, et see määratlus lisati määrusega nr 1169/2011, kuna sellise määratluse puudumine direktiivis 2000/13 põhjustas ebakindlust ja ebaselgust nii tarbijate ja tööstuse kui ka liikmesriikide jaoks [vt „Impact assessment report on general food labelling issues“, SEC(2008) 92, lk 21, mis on lisatud määruse nr 1169/2011 ettepanekule].

36 Vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, punktid 42–44).

84. Seda järeldust kinnitab lisaks ka asjaolu, et komisjon on vastu võtnud teisi päritolu märkimist käsitlevaid õigusnorme ainult värske, jahutatud ja külmutatud sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha kohta. Täpsemalt on niisugused eeskirjad ette nähtud rakendusmäärusega (EL) nr 1337/2013³⁷ põhjusel, et tolliseadustikes ette nähtud kaupade mittesooduspäritolu määratlused ei võimaldanud tarbijaid nende lihaliikide päritolust piisavalt teavitada, arvestades olukordi, kus liha pärineb loomadest, kes on sündinud, kasvatatud ja tapetud eri riikides³⁸.

85. Ehkki ma mõistan täielikult Zentrale argumenti, et tarbijaid tuleks teavitada, kui toote olulised tootmise etapid toimuvad eri riikides, tuleb tõdeda, et eespool esitatut arvestades ei ole seadusandja pidanud sellist teavet oluliseks ning seetõttu niisuguseks, mis võib tarbijat määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a tähenduses päritoluriigi suhtes eksitada.

86. Seepärast tuleb tagasi lükata komisjoni argument, et liikmesriikide kohtute ülesanne on otsustada, kas konkreetsetel juhtudel on niisugune päritoluriigi märkimine, nagu on kõne all põhikohtuasjas, konkreetsetl tarbijaid eksitav. Selline seisukoht võib nimelt kahjustada seadusandja vaba valikut, mida on eespool meelde tuletatud.

87. Direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i kohta leian, et selle sätte suhtes tuleb kohaldada eespool esitatutega sarnaseid kaalutlusi. Märgin siinkohal, et kuigi direktiiv 2000/13 ei sisalda päritoluriigi mõiste määratlust selle direktiivi tähenduses³⁹, ei saa see asjaolu viia vastupidisele tulemusele, arvestades, et niisugune mõiste on siiski ette nähtud määruse nr 1234/2007 artikli 113a lõikes 1 ja ühenduse tolliseadustiku artikli 23 lõike 2 punktis b nende koostoimes. Sellest järeldub, et ühenduse tolliseadustikus sätestatud kauba mittesooduspäritolu määratlustele vastav märgistus ei ole samuti eksitav direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i tähenduses.

88. Sellest tulenevalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata neljandale eelotsuse küsimusele, et määruse nr 1169/2011 artikli 7 lõike 1 punkti a ja direktiivi 2000/13 artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et tarbijale vastavalt tolliseadustikes sätestatud kauba mittesooduspäritolu määratlustele kindlaks määratud päritoluriigi tähise kohta selgitavate märgete esitamata jätmine ei ole nende sätete tähenduses eksitav.

V. Ettepanek

89. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) eelotsuse küsimustele:

1. Nõukogu 22. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus), artikli 113a lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles õigusnormis osutatud mõiste „päritoluriik“ määratlemiseks tuleb lähtuda kauba mittesooduspäritolu määratlustest, mis on sätestatud nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, artiklites 23–26.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007, artikli 76 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selles õigusnormis osutatud mõiste

³⁷ Komisjoni 13. detsembri 2013. aasta rakendusmäärus, milles sätestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1169/2011 kohaldamiseks seoses värske, jahutatud ja külmutatud sea-, lamba-, kitse- ja kodulinnuliha päritoluriigi või lähtekoha tähisega (ELT 2013, L 335, lk 19).

³⁸ Vt rakendusmääruse nr 1337/2013 põhjendus 3.

³⁹ Vt käesoleva ettepaneku joonealune märkus 35.

„päritoluriik“ määratlemiseks tuleb lähtuda kauba mittesooduspäritolu määratlustest, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määruse (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik, artiklis 60 koostoimes komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määruse (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega, artiklitega 31–36.

2. Määruse nr 2913/92 artikli 23 lõiget 1 ja lõike 2 punkti b ning määruse nr 952/2013 artikli 60 lõiget 1 koostoimes delegeeritud määruse (EL) 2015/2446 artikli 31 punktiga b tuleb tõlgendada nii, et kulturseente päritoluriik on riik, kus seeni korjatakse, sõltumata asjaolust, et olulised tootmisetapid toimuvad teistes ELi liikmesriikides ja et kulturseened transporditakse saagikoristuse territooriumile alles kolm päeva või vähem kui kolm päeva enne esimest korjet.
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004, artikli 7 lõike 1 punkti a tuleb tõlgendada nii, et tarbijale vastavalt määruse nr 2913/92 artiklites 23–26 ja määruse nr 952/2013 artiklis 60 koostoimes delegeeritud määruse 2015/2446 artiklitega 31–36 sätestatud kauba mittesooduspäritolu määratlustele kindlaks määratud päritoluriigi tähise kohta selgitavate märgete esitamata jätmine ei ole selle sätte tähenduses eksitav.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. märtsi 2000. aasta direktiivi 2000/13/EÜ toidu märgistamist, esitlemist ja reklaami käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta artikli 2 lõike 1 punkti a alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et tarbijale vastavalt määruse nr 2913/92 artiklites 23–26 sätestatud kauba mittesooduspäritolu määratlustele kindlaks määratud päritoluriigi tähise kohta selgitavate märgete esitamata jätmine ei ole selle sätte tähenduses eksitav.